גופן. כתיבה: כאן בגופן שלנו. מתניתין דקתני בכל לשון שלא שינה בשלמא תורה איבא יגר שהדותא. וקשה אמאי מפקלא בהכי

עד שיכתבנו בכתב אשורית: רבן שמעון בן גמליאל היא. דפליג בהכי כדאמרינן בגיטין (דף ם.) ספר תורה שחסר יריעה אחת אין

אדרבנן במתניתין: אי רבן שמעון בן גמליאל. אמאי קתני בברייתא קורין בו משמע דווקא יריעה אחם אבל פסוק אחד לא ודחק הקונטרס

כאן יבגופן שלנו כאן בגופן שלהן אמר ליה

אביי במאי אוקימתא לההיא בגופן שלהן

מאי איריא מקרא שכתבו תרגום ותרגום

שכתבו מקרא אפילו מקרא שכתבו מקרא

ותרגום שכתבו תרגום נמי דהא קתני עד

שיכתבנו אשורית על הספר בדיו אלא לא

קשיא הא רבנן הא רשב"ג אי רשב"ג הא

והלא אילו היה חסר כל אלו " השלש תיבות לא מפסיל

לומר דגרע טפי כשהוא כתוב תרגום

מכשהוא לא נכתב כלל ויש לומר

דהכא לא בא אלא להשמיענו דהוי

טעות ולריך להגיהו:

באן במגילה כאן בשאר ספרים.

מחוקמא לא כרבן שמעון בן גמליאל

ולא כרבנן דאי רבנן א"כ הוה ליה

למיתני במתני' מגילה גבי תפילין

ומוחות שאין נכתבין אלא אשורית

וכרבן שמעון בן גמליאל לא מתוקמא

שהרי הוא מתיר אף יונית ואין לומר

דהני מילי בשאר ספרים [מתיר

רשב"ג יוניתן אבל במגילה מודה

שלריך אשורית זה אינו דהא בפרק

שני (דף יח.) אמרי רב ושמואל דלעו

יונית לכל כשר ומסיק דאינהו אמור

כרשב"ג ומסיק נמי התם קא משמע

לן דאף במגילה נמי אמרי מלתייהו

ועל כרחך לריך לומר שזה המתרך אין סובר דרבן שמעון בן גמליאל

קאי כוותיה דרב ושמואל דלקמן אלא

סובר ליה דרבן שמעון בן גמליאל

לא התיר במגילה אלא אשורית ומשום

דכתיב בהו ככתבם וכלשונם ורב

ושמואל דלקמן סבירא להו וכשינויאן

דרב אשי דבסמוך: ורב אשי אמר

ההוא בשאר ספרים בור׳ יהודה היא.

וקשה דהא בפרק כל כתבי (שבת דף

קטו: ושם) אמר רב אשי (ג) אין בין

ספרים למגילה אלא שהספרים

נכתבין בכל לשון ומגילה לריך אשורית

בספר ובדיו אלמא דבשאר ספרים

לא לריך אשורית וספר ודיו ואם כן

מנא ליה לרב אשי לומר דר' יהודה

מחמיר ומלריך כולי האי והא לא

אשכח התם שום תנא דפליג עליה

וי"ל דההיא דכל כתבי (ג"ו שם) מיירי

לענין הצלה מפני הדליקה דווקא

והכי קאמר בשאר ספרים יש להצילם

אע"ג דנכתבין בכל לשון שהרי יש

בהן כמה שמות קדושים אבל במגילה

שחין בה שום חוכרה חין להצילה

אלא אם כן כתובה כהלכתה והכא

מיירי להכשיר לקרות בהן:

ברא היו אומרים בראשית שם הוא

ושתי רשויות הן וקשה שהרי ברחשית אין שם כלל אלא בתחלה ועוד

שאם כתבו בראשית

אלהים נרא נראשית.

שכתבו לו בלשון יונית בתחלה ונ"ל שהיונים היו יודעים שלעולם יש

להזכיר הבורא בתחילה ואם כן אלו כתבו בראשית קודם היה אומר

דשתי רשויות הן והתיבה הראשונה הוי בורא אחד ואלהים הוי השני משום הכי הפכו לו: עד נושא אדם. פן יאמר להם וכי לא היה לו למשה רבכם סום או גמל: יי (ואד) ואשושי בני ישראל. וקשה

אמאי לא כתבו לו וישלח את אלילי בני ישראל כדכתיב בסמוך והוי

לשון גדולה ויש לומר לפי שלא רצו לשקר ולכך כתבו לו זאטוטי

וקשה דהך ברייתא כמאן

 ל) [ג" הערוך גיפן],
נס' סופרים פ"א הלכה
ת], ג) מכילתא פרשת בא, ד) וַצ״ל ובשאר ארצות שלשי שנה וד' מאות שנה כך הגי' איתא במס' סופרים פ"אן, ס) וסנהדריו לח:ז. ו) ועי' ברחשית רבה סוף פרשה ין, ז) וברכות סח.ז. ז) [ברכות סה.], מ) [בראשית יו], ט) [ד"ה נושא אחרי ד"ה הרגו], י) [עי' מהרש"א], כ) [נ"ל וישלח אתן, ל) קה"ר יב ח],

גליון הש"ם ב"ק פ"ד סימן ט:

הגהות הב"ח (A) גם' דתלמי המלך מאי היא לתניל מעשה: (ב) רש"י ד"ה הרגו וכו" ורב אשי אמר כי תניא ההיא וכו׳ אמר רב אשי כתובה :הספר ונדיו

הגהות מהר"ב רנשבורג

ככתבם וכלשונם. נ"ב ל"ל ככתבם וכזמנם הפר"ח סימן תר"ל ובספר וכו׳ ור׳ יהודה היא. נ״ב עי' מנחות דף לא ע"ב תוס' ד"ה עשאה כו' ולו"ק:

מוסף רש"י זאטוטי. לשון גודל ושירוע בלשון יווני (ב״מ

רבינו חננאל (מ)מתניתיו דקתני נכתביו שלנו ובלשון אחרת זולתי לשון הקודש, לפיכך מטמאין את הידים לפיכך מטמאין ידים בגַיפַן של שאר לשונות שבאומות, לפיכך אין מטמאין [את הידים]. והאי פירוקה דרבה והאי פירוקה דרבה איפריכה וסוגיא דשמעתא בפירוקא דרב אשי סלקא. הידים). ואקשינן שכתבו עיברית אפי עיברית שכובה עיברית בגיפן של שאר לשונות לא, דקתני עד שיכתבנו אשורית על העור בדיו. ופרקינן לעולם שתי המשניות בגיפן שלנו

שנה ומשנולד ילחק עד שילחו ישרחל ששים של יצחק ומאה ול׳ שחיה יעקב כשבא למלרים נשארו מאמים ועשר

במקום נערי ובמקום אנילי דמשמע לשון גדולה כמו זוטו של ים (ב"מ דף כא:) ומשמע נמי לשון השפלה כדאמריען החם 6 האומר ללולה חרבי (ישניה מד) זו בבל שהוא זוטו של עולם פי' עומקו וחחמיתו ושפלה מכל ארלות כדאמריטן נמי החם (שנת דף קיג:) הלכך

במסכת . ומשנה השנויה

(ברחשית ה): ויכל ביום הששי. שלח יאמר אם כן עשה מלאכה בשבת דהא כתיב ויכל ביום השביעי והוא לא יקבל עליו מדרש חכמים שדרשו בוי מה היה העולם חסר מנוחה באתה שבת באתה מנוחה וזהו גמרו: זכר ונקבה בראו ולא כתבו בראם. דמשמע שני גופין ברא כל אחד זכר ונקבה שני פרלופין לכך כתבו ברחו שכך נברא אדם בשני פרצופים יו: בקרוביה. שלא יאמר על אברהם לא הקפיד דכתיב ויצחקה ועל שרה הקפיד לפיכך כתבו בקרוביה לומר אברהם בלבו והיא אמרה בקרוביה: ש נושה בני הדם. דמשמע גמל. שלה יאמר משה רבכם לא היה לו סוס או גמל: הרגו שור. שלא יאמר רצחנים היו אבותיכם שהרי אביהם מעיד עליהם שהם הרגו איש לכך כתבו שור שלא היו חשובין בעיניו אלא כבהמות ולא הקפיד (כ) על הבהמות: ובשחר חרצות. שלח יחמר שקר כתוב בתורה שהרי קהת מיורדי מלרים היה וכשאתה מונה שנותיו של קהת ושנותיו של עמרם ושנותיו של משה כולן אין מגיעות לד' מאות שנה

כל שכו שהרבה משנות הבנים נבלעיו

בתוך שנות האבות אלא שמנה הכתוב

מיום שנגזרה גזירת גלות מלרים בין

הבתרים ומשם עד שנולד יצחק שלשים

ממלרים ארבע מאות שנה לא מהם

את הכתב אלא ששינה את הלשון וברייתא בגופן שלהן: הא. דאמר

עד שיכתבנו השורית: חנה לה קשיה

גרסינן: והיו הדברים החלה. כתיב

בתפילין ומוחות שכתובין בהן

פרשיות של שמע: בשחר ספרים.

נביאים וכתובים: מכלל דמנא קמא.

בתמיהה. והא תנא קמא שרי בכל

לשון: רבותינו אמרו. רבן שמעון

בן גמליאל: סלמי. מלך מלרים היה:

חלהים ברח ברחשים. חת השמים.

שלה יאמר בראשית שם הוא ושתי

רשויות הן וראשון ברא את השני:

אעשה אדם. שמכאן פקרו המינין לומר

שתי רשויות הןה) דכתיב נעשה אדם

מאות שנה יוישלח את זאמומי בני ישראל וכן היתה הגורה כי גר יהיה זרעד ידו אלח אטוטי בני ישראל לא שלח ידו 15 בארך לא להס (בראשית טו) ולא במלרים אלא בארץ לא להם

קודם לכן לא נמנו בגורה דהא זרעך כתיב: ואטוטי. לשון חשיבות. אבל נערי לשון קטנות ויאמר גרועים שלכם שלחתם לקבל פני שכינה: ואל ואטוטי בני ישראל. באותה פרשה עלמה. ולפי שכתבו ואטוטי תחילה חזרו וכתבום כשמם הראשון ולא כתבו ואל אנילי בני ישראל:

63

וכשנולד ילחק היה אברהם גר בארץ פלשתים ומאז עד שילאו ממלרים נמלא ילחק וזרעו שהן זרעו של אברהם גרים ושלשים של

איכא יונית אלא לא קשיא כאן בספרים כאן בתפלין ומזוזות תפלין ומזוזות מ"ם משום דכתיב בהו יוהיו בהוייתן יהו מאי תרגום שכתבו מקרא איכא בשלמא תורה איכא 2יגר שהדותא אלא הכא מאי תרגום איכא אלא לא קשיא כאן במגילה כאן בספרים מגילה או מ"מ דכתיב בה נככתבם וכלשונם מאי תרגום שכתבו מקרא איכא אמר רב פפא ונשמע פתגם המלך רב נחמן בר יצחק אמר וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן רב אשי אמר כי תניא ההיא בשאר ספרים ורבי יהודה היא דתניא תפלין ומזוזות אין נכתבין אלא אשורית ורבותינו התירו יונית והכתיב והיו אלא אימא ספרים נכתבים בכל לשון ורבותינו התירו יונית התירו מכלל דתנא קמא אסר אלא אימא רבותינו לא התירו שיכתבו אלא יונית ותניא א"ר יהודה אף כשהתירו רבותינו יונית לא התירו אלא בספר תורה ומשום מעשה דתלמי המלך 🐠 דתניא ימעשה בתלמי המלד שכינם שבעים ושנים זקנים והכניםן בשבעים ושנים בתים ולא גילה להם על מה כינסן ונכנם אצל כל אחד ואחד ואמר להם כתבו לי תורת משה רבכם נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולן לדעת אחת ייוכתבו לו יאלהים ברא בראשית אעשה אדם בצלם ובדמות יויכל ביום 6 הששי וישבות ביום השביעי זכר ונקבה בראו ולא כתבו בראם יהבה ארדה ואבלה שם שפתם ייותצחק שרה בקרוביה ייכי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבום 12 משה את אשתו ואת בניו וירכיבם

על נושא בני אדם יומושב בני ישראל

אשר ישבו במצרים יובשאר ארצות ארבע

נקרא שמה בבל שכל מתי מבול ננערו שם (זבחים דף קיג:)

1. והיו הדברים האלה אַשֶּׁר אָנֹכִי מְצַוְּךְּ הַיּוֹם עַל לְבָבֶף: דברים ו ו 2. וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר יינות א מי קרן לב הַלְעַד: בראשית לא מז גַּלְעַד: בראשית לא מז גַּלְעַד: בראשית לא מז גַּלְעַד: בהאשית לא מז בַּעַת הַהִּיא בַּחֹדֶש בָּעַת הַהִּיא בַּחֹדֶש בֶּעֵת הַהִּיא בַּ הַשְּׁלִישִׁי הוא חֹדֶשׁ סִיוָן יייייים בּוֹ האחשדרפנים והפחות הַמִּדִינוֹת ושָׁרֵי הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר מֵהֹדוּ וְעַד כּוּשׁ שֶׁבַע ועם ועם כלשנו ואל וְצָם וְצָם בִּיְשְׁםּוּ וְאֶר הַיְּהוּדִים בִּּכְתְּבֶם וְכִלְשׁוֹנָם: אסתר ח ט קִיְמִוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים וְבַּלְשוּנְם: אסתר ח ט קִיְמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל בל הנלוים עליהם ולא

בֶּלְתְנֵים הְאָלֶה יַצְבוֹר לְהְיּוֹת עשִׁים אָת בְּלָתְבָּם וְכִזְמֵנֶם הְאַלֶּה שָׁנָה וְשָׁנָה: שָׁנָה וְשָׁנָה: אסתר ט כז אסחו ט כו 4. וְנִשְׁמֵע פִּתְגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁריַצְשֶׂה בְּכָל מַלְכוּתוֹ בִּי רַבָּה הִיא וְכָל הַנְּשִׁים לבעליהו יקר יִתְנוּ יְיֶןּי יְבּבּ... לְמִגְּדוֹל וְעַד קְטָן: אסתר א כ

ל., 5. בְרַאשִית בְּרָא., אַת הַשְׁמִים רְאַוּ. הַאְרַץ: בראשית א א יירמנו בַּרְמוֹתְנוּ יילמַנוּ בַּרְמוֹתְנוּ יירמנוּ בִּרְמוֹתְנוּ יירמנוּ בַּרְמוֹתְנוּ הַשְּׁמִים וּבַבְּהַעָּה וּבְּבְּל הָאָרֶץ וּבְכָל הָרֶמֶשׁ הָרמֵשׁ עַל הָאָרֶץ:

בראשית א כו בראשית א כו 7. וַיְכַל אֱלֹהִים בִּיּוֹם הַשָּׁבִיעִי מִלְאכִתוּ אֲשֵׁר

בראשית ב ב 8. זַכַר וּנַקַבָה בַּרָאַם ייי בְּלָּ אָדָם בּיִּ הַבְּרְאָם: בריי פ. הָבר פ. הָבר 9. הבה נרדה ונבלה שם אִישׁ שְׂפַת רֵעַהוּ:

10. וַתִּצְחַק שַׂרָה בַּקּרבָּה לאמר אַחַרי בַלתי הַיִּתָה לִי עֶדְנָה וַאדנִי זְקַן:

בראשיתי בראשיתי 11. בְּסֹדָם אַל ... וו. בְּטוְם אֵל הָתַדּר נַפְשִׁי בִּקְהָלְם אַל תַּחַדּ כְּבֹדִי כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ שוֹר: בראשית מט ו 12. וַיִּקָּח מֹשֶׁה אֶת אַשתוֹ ואַת בַּנִיוֹ וַיַּרְכַּבֶם עַל הַחֲמֹר וַיָּשֶׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקָּח מֹשֶׁה אֶת מַשֵּׁה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ: שמות ד כ

13. ומושב בני ישראל אָשֶׁר יָשְׁבּוּ בְּבֵּי יִשְׂרָאַלּ אֲשֶׁר יָשְׁבּוּ בְּמִצְרְיִם שָׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה:

שמות יב מ 14. וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּעֲלוּ עלת וַיִּוְבְחוּ זְבָחִים שְׁלְמִים לִיִי פְּרִים: שמות כּנד ה 15. וְאֶל אֲצִילִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁלָח יְדוֹ וַיָּחֲזוּ אָת הָאֱלֹהִים וַיִּאֲדוּ אָת הָאֱלֹהִים וַיֹּאַלִּוֹ וְיִשְׁתוּ: שמות כד יא

ידן המשנה השניה במסכת ידים ליד, שמעון בן גמליאל היא דמצריך בכל הספרים אשורית. ודחינן והא איכא יוני לרבן שמעון בן גמליאל שהוא מתיר, למה שנה עד שיכתבנו אשורית בלבד. אלא לא קשיא, מתניתין בספרים, ומשנה השניה בידים בתפילין ובמוזות. ומשנינן ודחינן. ואוקמה למתניתין דהתם רב אשי, בשאר ספרים זולתי ספר תורה היר. דתניא ספרים נכתבין בכל לשון ורבותינו קהירו] שייכתבו יוונית כר. אבל תפילין ומוזות דברי הכל אשורית דכתיב בהו והיו, בהוויתן יהו. ותניא אמר ר' יהודה אף כשהיתירו רבותינו יונית לא התירו אלא בספר תורה משום מעשה דתלמי המלך, שכינס ע"ב זקינים בע"ב בתים אמר להם כתבו לי תורתכם, נתן הק"ב"ה עצה טובה בליבם והסכימה דעתם לדעת אחת, וכתבו לו אלהים ברא בראשית, אעשה אדם בצלם ובדמות, כוי,